

Dr. Benkő Péter: Önkormányzati választások értékelése (2010.)

A parlamenti választáson alkotmányozó, kétharmados többséghez jutott Fidesz-KDNP kormányzat jelentős módosításokat eszközölt az önkormányzati választójogi törvényen. Így többek között harmadára csökkentette az ajánlószevények gyűjtésének időtartamát, jelentősen felemelte a főpolgármester jelöléséhez és megyei közgyűlési listaállításhoz minimálisan szükséges ajánlószevények számát, valamint a korábbi 60-40%-ról 70-30%-ra módosította az egyéni és listás képviselők arányát a tízezer főnél nagyobb lakosságú városokban. Ezekkel az intézkedésekkel a túlhatalomhoz jutott Fidesz a saját önkormányzati pozícióit akarta maximálisan növelni, s ezzel együtt a kispártokat ellehetetleníteni, a középpártokat megrövidíteni. (El sem tudják képzelni, hogy lehetnek még ők is kis-, vagy közepes párt, amint a rendszerváltást követően közel egy évtizedig azok voltak.) Szándékaik teljes mértékben meg is valósultak.

A részvételi arányok terén a megyék közül Szabolcs-Szatmár-Bereg ért el legjobb eredményt (itt gyakran anyagilag is motiválják az aktivitást), Budapest a harmadik leggyengébb lett, ami egyértelműen a kiábrándult baloldaliak és liberálisok passzivitásával magyarázható. A fővárosban is a Fidesz-KDNP tarolt, tavaszi szavazóiknak ugyan csak háromnegyedét tudták mozgósítani mégis jobb arányt értek el (46,3-53,4%). A főpolgármester-választást fölényesen megnyerték, ezzel 65 év után jobboldali vezetője lett Budapestnek. A közgyűlésben is többséghez jutottak. Húsz kerületben polgármestert adnak és csak egyben nincs képviselő-testületi többségük. Az MSZP a fővárosban mintha megállította volna mélyrepülését, csak ugyanúgy negyedével kevesebb szavazatot kapott áprilishoz képest, mint a Fidesz-KDNP, viszont a parlamenti megmérettetéshez képest nem csak egy, hanem három közigazgatási kerületben nyert, mindenekelőtt Angyalföldön, ahol az összes egyéni képviselői mandátumot is megszerezték, ellentétben Kispesttel és Pestszenterzsébettel, ahol a testületben az MSZP-s polgármesterrel szemben a kormánypártok jutottak többséghez. Az LMP és a Jobbik Budapesten kispárttá zsugorodott, 3-3 mandátumhoz jutottak a városházán, a kerületekben átlagosan egy-egy képviselői helyet szereztek. Az LMP szervezeti gyengesége már az ajánlószevény-gyűjtés időszakán nyilván valóvá vált: a főpolgármesteri cédulákat csak erőteljes véghajrával tudták összegyűjteni, a kerületek felében voltak képesek polgármester-jelöltet állítani, s két kerületben kompenzációs listát sem sikerült összehozni (az egyik Rákosmente).

A választási részvételi arányt tekintve a XVII. kerület a fővárosi középmezőny alján helyezkedik el. Az önkormányzati egyéni választókerületek aktivitási versengésében ismét, 51%-os részvétellel Rákosliget és az Új-Akadémia-telep győzött, s a Keresztúri lakótelep bizonyult leginkább passzívnak, az elágazás környékén lakók közül csak minden harmadik választópolgár élt szavazati jogával. Rákosmentén a kormányzó pártszövetség az országos sikerhez hasonlóan tarolt, de a polgármester-választáson még jobb eredményt produkált. Riz Levente polgármester-országgyűlési képviselő, bár az áprilishoz képest szintén egy negyedével kevesebb, viszont a 2006-os megválasztáshoz képest harmadával megnövekedett szavazatmennyiséggel, s lényegesen nagyobb aránnyal győzött (2006-ban 44,5, 2010 áprilisában 56,8, most 69,5%-kal). Ezzel a kerület történetében először választottak újjá egy polgármestert. Ebben – az országos tendencia mellett – sikeres kerületi tevékenysége játszik szerepet, hiszen a főváros kerületei közül a második legjobb eredményt érte el. A Fidesz-KDNP képviselő-jelöltjei hasonlóan szerepeltek, mind a 14 nyert, vagyis a pártszövetség az összes egyéni helyet megszerezte. Ez azonban már nem példa nélküli, hiszen 1990 őszén az SZDSZ-Fidesz szövetség ugyanilyen eredményt ért el, fővárosi és országos szinten a liberálisok az első szabad helyhatósági választáson nagyobb győzelmeket arattak. (Ezért sem állja meg helyét a „valaha volt legnagyobb” sikerről szóló fideszes kommunikáció.) A kormánypártok helybéli győzelmét viszont tetézi, hogy két igen aktív, radikális jobboldali szervezettel versengve értek el ilyen szép eredményt, melyekkel együtt megszerezték a leadott szavazatok négyötödét. A képviselők közül legjobban, 69,3%-nyi vokssal Hatvani Zoltán, a pártszövetség kampányfőnöke külső Rákoskerten szerepelt. „Leggyengébbek” a lakótelepen voltak, de itt is minden választókerületben legalább

kétszerannyi szavazatot kaptak, mint az MSZP. Egymáshoz legközelebb a 7. sz. szavazókörben, a Borsó utca környékén jutottak, voksaik aránya: 167:122.

A kerületi MSZP, s ezzel a baloldal a maga nemében valóban példátlan vereséget szenvedett. Amíg tavasszal a Fidesztől balra álló erők megkapták a szavazatok egyharmadát, most meg kellett elégedniük egyötöddel. Az MSZP aktív voksolójainak száma áprilishoz képest meglehetősen csökkent, 2006 októberéhez képest harmadára csökkent. Kerületi mélyrepülésük folytatódott, vagyis nem tudták követni az általános fővárosi javuló tendenciát. Ennek mindenekelőtt személyi-szervezeti okai vannak: polgármester-jelöltjük, Hrutka Zsolt, mint új erő lépett fel, mégis gyengébben szerepelt, mint tavasszal Alexa György volt országgyűlési képviselő. (Pedig akkor azt gondoltam, hogy Alexát nem lehet alulmúlni.) Hrutka 19 %-os eredményével egyik leggyengébb lett a fővárosi kerületek között. Vereségük annál is súlyosabb, mert más baloldali, vagy balközép erő nem tudott kompenzációs listát állítani és így töredékszavazatokkal listás mandátumhoz jutni. Összeomlásával az MSZP a kerületben is maga alá temette az egész bal-liberális tábor, nem képes saját balos szavazóin kívül másokat megszólítani. A 21 tagú képviselőtestületben mindössze három kompenzációs mandátumhoz jutottak. Új frakciónak nemcsak a mennyisége, hanem a minősége is alulmúlja az előzőt, ugyanis azok, akik tönkretették a pártot, gondolkodás nélkül szabadultak meg jól képzett, tapasztalt és tekintélyes képviselőiktől. Egyszóval: nem sok vizet zavarnak az új testületben.

Az MSZP-nél is súlyosabb vereséget szenvedett a Jobbik. Polgármester-jelöltjük elvesztette egykori országgyűlési képviselő-jelöltjük tavaszi szavazójainak kétharmadát, voksainak aránya 9,6-ról 5,3%-ra esett. Gyenge szereplésük mindenekelőtt a hasonló politikai gyakorlatot folytató Ithon Rákosmentén Egyesület (IRE) sikerének tudható be, hiszen ugyanazt a tábor szólítja meg. Áprilisi eredményük alapján valószínűsíthető, hogy két kompenzációs mandátumhoz jutnak, ehelyett egyet szereztek, ami azt jelenti, hogy eddigi képviselőjük, Lázár Attila, kiesik a testületből, ettől viszont – anélkül, hogy ismernénk az új jobbikost – valószínűleg javulni fog az önkormányzat politikai kultúrájának színvonala, mindenestre kedvezőbb lehet, mintha két nemzeti radikális futott volna be. Az ellenzék sikeres szervezete az IRE lett, sikerült megőrizni mind a két képviselői helyüket a csaknem kétharmadára csökkentett létszámú testületben. Legsúlyosabb vereséget az LMP szenvedte el. Miután az új választójogi törvény ismeretében a helyi szervezet „motorja” – aki nem volt tagja a pártnak – kivált a csapatból, kampányuk valósággal összeomlott. A listaállításához minimálisan szükséges hét képviselő helyett csupán háromnak tudták összegyűjteni a szükséges mennyiségű ajánlószelvényt, így labdába sem rúghattak. Pedig tavasszal sikerült közel ezer kopogtató cédulát összeszedniük, most a teljes körű képviselőjelöléshez elég lett volna hétszáz. Vereségük mértékét szemlélteti, hogy országgyűlési képviselő-jelöltjük lakóhelyén, Rákosligetén áprilisban 288 szavazatot kapott, októberben pedig 130-at. Vagyis mozgósítási készségük a kerületi pártok átlagánál számottevően kisebb lett.

A kerületi önkormányzati választás talán legérdekesebb sajátossága, hogy az ellenzék képviselőjelöltjei megszerezték a szavazatok mintegy harmadát, amellyel az új testület mandátumainak 30%-át kapták meg, vagyis minden összevetésben egyik legarányosabb eredmény született Rákosmentén. Nagy kérdés továbbá, hogyan jutott el a XVII. kerület a 2002-es teljes MSZP-SZDSZ győzelemtől a 2010-es a lehetséges totális Fidesz-KDNP nyereségig? Ez nem magyarázható csupán az országos tendenciával, az ilyen mértékű instabilitáshoz személyi-szervezeti sajátosságoknak is szerepet kellett játszani. Az utóbbiban mindenekelőtt Alexa György és csapatának negatív, valamint Riz Levente és párttársainak pozitív szerepe mutatható ki, melynek megértéséhez tisztelettel ajánlom a Tizenhetedik internetes újságban az elmúlt egy évben megjelent cikkeimet.